

Miloš Stare

Dne 55. aprila 1984 je v Buenos Airesu v 79. letu starosti umrl g. Miloš Stare, predsednik Narodnega odbora za Slovenijo, načelnik Slovenske ljudske stranke, izdajatelj tednika „Svobodna Slovenija“, ustanovitelj in prvi predsednik „Društva Slovencev“ — sedanje „Zedinjene Slovenije“ in vseh 35 let odbornik tega društva ter član raznih slovenskih organizacij in ustanov. Bil je od vsega začetka tudi član našega Društva slovenskih protikomunističnih borcev v Argentini.

Toda bistveno področje pokojnikovega dela je bila politika v najboljšem pomenu te besede t. j. skrb za bližnjega, za ljudstvo, za slovenski narod, iz katerega je izšel in nazadnje za Slovence v emigraciji. Beseda politika pri nekaterih ljudeh nima dobrega zvoka in jo smatrajo za nekaj slabega, nepoštenega, kar je razumljivo spriču mnogih slabih

vzglede, ki jih vidimo v okolici, kjer živimo. Toda, o pokojnem g. Staretu tudi njegovi politični nasprotniki (vsak politik ima nasprotnike) ne morejo reči, da njegovo politično delo ni bilo pošteno ali da bi v političnem boju uporabljal nemoralna sredstva ali da bi se s političnim delom okoristil in nabral premoženje.

Nas — protikomunistične borce — zlasti zanima pokojnikovo delo med drugo svetovno vojno in komunistično revolucijo.

Že v visokošolskih letih je bil pokojnik oster nasprotnik komunistov, ki jih je srečaval pri svojem javnem delu med visokošolci, pri delu na deželi

kot organizator Prosvetnih društev, kot predavatelj na orlovskih sestankih. Še bolj ostro je nastopal proti komunistom pozneje, ko si je kot odvetnik služil svoj vsakdanji kruh in bil istočasno funkcionar Slovenske ljudske stranke in pozneje njen poslanec. S krepko besedo je razkrinkaval rdeče vrinjence v naših organizacijah. Ker je dobro poznal komunistično rovarjenje po Sloveniji, je bil takoj ob napadu Nemčije in Italije na Jugoslavijo prepričan, da bodo komunisti izrabili vojno in okupacijo v svoje namene, kar se je v resnici tudi zgodilo.

Pod okupacijo.

Po Hitlerjevem napadu na Beograd je bila Slovenija odrezana od prestolnice in prepuščena sama sebi. Tedaj je ban dr. Marko Natlačen, zavedajoč se svoje večje odgovornosti za red in mir v Sloveniji, ustanovil **Narodni svet**, ki je prevzel vladne posle v Sloveniji. V ta Narodni svet je bil poklican tudi g. Stare. Toda ta Narodni svet ni mogel dolgo poslovati. Okupacijska oblast je kmalu napravila konec delovanja Narodnega sveta. Treba se je bilo vreči na podtalno delo. Že takoj v prvih dnevih okupacije je bila ustanovljena Slovenska legija, ki je vse do konca vojne združevala množico slovenskih mož in fantov in z njimi organizirala Vaške straže in pozneje te može in fante napotila v Slovensko Domobranstvo. Vse to delo se je vršilo v dogovoru z dr. Natlačenom in Milošem Staretom, ki sta bila vedno (dr. Natlačen do svoje nasilne smrti) v zvezi z vodstvom Slovenske legije (SL). Povezava med vodstvom SL, njenimi edinicami in člani se je vršila z obiski, okrožnicami in pismi. Pok. Stare je uvidel, da je ta povezava prešibka, da je članstvo SL in da so tudi ostali ljudje premalo informirani o dogodkih doma in po svetu. Zato je v mesecu novembru 1941 začel izdajati podtalni list z imenom „Svobodna Slovenija“. Ta časopis je poročal o strahotnih nacističnih preganjanjih Slovencev na Gorenjskem in štajerskem, o preseljevanju Slovencev, o dvolični igri Italijanov in njihovem sodelovanju s partizani. Poročal pa je tudi o strahotah komunistične revolucije, o trpinčenju in pobijanju tistih zavednih in vernih Slovencev in Slovenk, ki se niso hoteli dati vpreči v komunistični voz. Poleg tega je Svobodna Slovenija tudi redno poročala o po'božaju na frontah in prinašala navodila dr. Mihe Kreka, s katerim je bil g. Stare v radijski zvezi.

V tistih težkih časih se je slovensko ljudstvo znašlo med nakovalom in kladivom. Vsi so tolkli po njem: na eni strani okupatorji, na drugi pa partizani. Nujno potrebna je bila združitev vseh protikomunističnih sil ne glede na morebitne politične razlike. In tedaj se je prav na pobudo pok. Stareta ustanovila podtalna politična organizacija — **ilegalna slovenska vlada** — z imenom Slovenska zaveza, ki je združevala vse demokratične slovenske politične stranke. G. Stare je bil ves čas vodilna osebnost te Slovenske zaveze do poletja 1944, ko je nacistični okupator zaprl več članov SZ in onemogočil njeno delo. Kmalu nato pa se je po prizadevanju g. Stareta,

ki je moral stalno menjati stanovanja, da se je izognil nemški aretaciji in komunističnemu atentatu, ter po prizadevanju dr. Albina Šmajda in dr. Marjana Zajca ustanovil **Narodni odbor za Slovenijo**, ki je enako kot preje Slovenska zaveza združeval zastopnike slovenskih demokratičnih političnih strank. NO je za dne 3. maja 1945 sklical prvo sejo slovenskega parlamenta, katere so se udeležili skoraj vsi tedaj živi slovenski politični in drugi javni delavci (poslanci, župani, banski svetniki, vodne osebnosti raznih organizacij in ustanov.) Te seje se je udeležil tudi ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Ta slovenski parlament je tedaj izdal proglas o ustanovitvi Narodne države Slovenije kot edinice federativno urejene Jugoslavije.

Pok. Stare se je ob koncu vojne prebil preko Trsta v Rim, kjer je postal glavni pomočnik dr. Mihe Kreka, ki je v Rimu vodil Socialni odbor. Ta je napravil mnogo dobrega slovenskim beguncem in jim omogočil naseelitev po raznih državah. Leta 1947 se je g. Stare preselil v Argentino, takoj ustanovil Društvo Slovencev (sedanjo Zedinjeno Slovenijo), obnovil izdajanje „Svobodne Slovenije“, obnovil delovanje Slovenske ljudske stranke in Narodnega odbora za Slovenijo, katerega predsedstvo je medtem prevzel dr. Miha Krek. Po njegovi smrti (leta 1969) pa je prevzel predsedstvo NO g. Stare in ga vodil do svoje smrti.

Naj ponovimo Staretovo izjavo, ki jo je javno podal na vprašanje, zakaj toliko dela. Rekel je: „Če mi je Bog ohranil življenje in me rešil iz vseh nevarnosti, sem dolžan v povračilo za to dobroto delati za ljudi, kolikor pač morem.“

Rudolf Smersu